

TRABANTOVY TOULKY KNIHOU

průvodce na čtenářskou cestu
Bibli (nejen) pro prvočtenáře

ČÁST 5.
(KAPITOLY 281- 350)

Ezd 11 – Mal 3,24

Jan Vojvodík

(jak jsem je sedm let pro radost
psal jako svůj blog na:
toulkyknihou.wordpress.com
pod jménem Trabant)

TRABANTOVY TOULKY

KNIHOU – část 5.

Průvodce na čtenářskou cestu Biblií
(nejen) pro prvočtenáře

Část 5. (kapitoly 281 - 350)

Neh 1 – Mal 3,24

Jan Vojvodík

(jak jsem je sedm let pro radost psal jako svůj blog na
toulkyknihou.wordpress.com pod jménem Trabant)

281. O ZTRÁTĚ PRO ZISK A OBNOVĚ PROTI KOROZI (Neh 1,1-2,10 a Neh 2,11-2,20)

KNIHA NEHEMJÁŠ, KAPITOLY 1 a 2,1-10 (STARÝ ZÁKON)

Ne všichni, kdo z Babylóna zpět domů v těch letech návratů neodešli, zůstávali v Babylóně proto, že se tam cítili doma. Některé drželo v zemi dobré zaměstnání, které upřednostnili před návratem. V srdci zůstali Judejci, i když existenčně vsadili na Babylón. A judský Bůh o nich věděl, judský Bůh je dál volal domů, do služby.

Vysoký babylónský úředník, královský číšník Nehemjáš, syn judských rodičů přesídlených králem Nebúkadnesarem do Babylóna se dostává do kontaktu se zprávou o neutěšené situaci v Judsku – o Jeruzalému s pobořenými hradbami, neschopném se dlouhodobě udržet. Nehemjáš si uvědomuje, že jde o hlavní město jeho lidu, že jde o jeho lid, že jde o lid jeho Boha. Že k němu patří a je s ním spjatý, i když on, Nehemjáš, je v Babylóně, kde vyrostl a kde dělá kariéru. Nehemjáš je zasažen, otřesen, uvědomuje si svůj díl zodpovědnosti. V situaci Jeruzaléma vidí výzvu pro sebe.

Všechny velké změny v životě začínají tím, že nějaký

problém uchopím jako výzvu. Mnozí z čtenářů této starozákonní knihy ve 21. století dělají kariéru nebo se protloukají životem v tom v Babylóně, kde vyrostli, i když se to město, ve kterém právě žijí, jmenuje třeba Praha nebo Golčův Jeníkov a ne Babylón. Žijí pro sebe, pro své blízké, realizují se, budují, tvoří, fungují. V Nehemjášově příběhu si mohou uvědomit, že jsou sice součástí tohoto moderního světa a společnosti, ale skutečně patří jinam – k těm, které volá Nehemjášův Bůh domů, které volá do služby. Nemusí chodit do Jeruzaléma, stačí zůstat v Praze či Golčově Jeníkově a ve svém životě postavit hradby proti zapomínání na to, kam patřím, proti pověře, která ve mně utlouká důvěru vůči mému a Nehemjášovu Bohu, proti „mít“, které mi brání „být“, proti soustředění se na sebe, proti braní se vážně. Když si to volání Nehemjášova Boha čtenář uvědomí, možná najde odvahu sbalit dosavadní život do batohu na zádech a jít v tom svém městě či městečku hledat stejně smýšlející lidi, obnovující hradby pro Nehemjášova Boha. Odvahu vystoupit z řady, odvahu vyskočit z centrifugy, roztáčené Hadem do šílených obrátek jen proto, abychom zapomněli.

Když Nehemjáš vstává od modlitby, není už Babylónan, je Judejec. Jde domů. Nejde s prázdnýma rukama. V Babylóně dělal kariéru, má postavení, konexe, zkušenosti. Ví, jak věci ve světě chodí. Všechno to vsadí do hry pro judského Boha, pro jeruzalémské hradby. Všechno to prohraje pro Babylón,

pro sebe, pro to, co v jeho životě bylo dosud, aby to získal pro Judsko, pro to, co teprve bude. A do země svých rodičů, do nejistoty slibující ohrožené země svého lidu se ten exulant Nehemjáš, který za sebou nechal kariéru, zajištěnost a dobré bydlo, nevrací s prázdnou. Má s sebou všechno to, co se naučil – a co svým vlivem získal. Má kompetence, má poukázky na materiál, má vojenský doprovod. Všechno, co měl, vsadil na judského Boha. A teď to všechno nese s sebou těm, kteří drží pozice na trvale ohrožené a téměř ztracené vartě.

KNIHA NEHEMJÁŠ, KAPITOLA 2, verše 11 - 20 (STARÝ ZÁKON)

Po příchodu do Jeruzaléma se Nehemjáš seznamuje se situací na místě a prověřuje stav městského opevnění. Hradby nachází skutečně pobořené, městské brány zničené a vypálené. Stav města je neutěšený, jeho vnější bezpečnost není zajištěna. Na základě svého seznámení se skutečným stavem se Nehemjáš prohlašuje jako vyslanec vybavený kompetencemi k opravě a vyzývá vedení města ke spolupráci na zajištění bezpečnosti města, opravě hradeb. Velká stavební obnova může začít.

Proti zvýšení jeruzalémské bezpečnosti a obnovení

významu města se staví dosavadní honorace, předáci, kteří si před návratem babylónských propuštěnců zvykli na cizí nadvládu, smísili se s přistěhovalci, které do Judska ze severu přesídlil král Nebúkadnesar a s judskými sousedy. Nehemjáš je odděluje jasně stanovenou hranicí od navrátilců opravujících město. My jsme domácí, i když přicházíme, vy jste hosté, i když jste tu byli před námi – ať to je pro adresáty tohoto sdělení jakkoliv nepřijatelné.

Knihu Nehemjáš se dnešnímu čtenáři rozhodně vyplatí číst ne jako historickou novelu, ale jako aktuální text do situace jeho vlastního života. V předchozím textu tohoto oddílu Toulek Knihou, v té první jedenapůlté kapitole o něco výše jsme si ukázali, že možná i nás, právě mne a právě tebe, volá Nehemjášův Bůh z Babylóna do Jeruzaléma, od kariéry do služby. Že možná právě já a právě ty máš tam doma v Praze, Golčově Jeníkově či Kardašově Řečici, na místě kde žiješ, ve svém vlastním životě rozvaleny a pobořeny hradby proti pověře, nevěře a zpronevěře, hradby bránící tvou důvěru spoléhající na Nehemjášova Boha, proti erozi všednosti, proti korozi zvyku, proti útokům nepřátel i proti dobře míněným a narůžovo nalakovaným beranidlům těch, kdo to s námi myslí dobře, ale sami nevědí, čím jsou a kdo je Nehemjášův Bůh. A když tu historickou novelu přiložíš ke svému životu jako podkladovému rastru, když se podíváš na svůj život jejími řádky, možná zjistíš, že potřebuješ provést obhlídku hradeb,

definici škod, identifikaci rizik – a pak se rozhodnout pro obnovu, která sice něco stojí, ale hlavně stojí za to. A pak – pak přijde odpor okolí – z míst, ze kterých jej čekáš a možná i z míst nečekaných. Až odpor přijde, nezapomeň, že s tebou je Nehemjášův Bůh.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

282. O OHROŽUJÍCÍM PARAMETRU A PENĚŽENKÁCH PROTI SHLUKŮM (Neh 3-4 a Neh 5)

KNIHA NEHEMJÁŠ, KAPITOLY 3 a 4 (STARÝ ZÁKON)

Práce na obnově jeruzalémských hradeb je určována dvěma základními parametry: všeobecným zapojením a trvalým ohrožením. Obnova musí být provedena rychle – a tak se na stavbě sejdou Judejci všech společenských vrstev. Vedle sebe stavějí lidé nejrůznějšího postavení, mladí i staří, majetní i nemajetní, řemeslníci, obchodníci i kněží, muži i – což není obvyklé – ženy. Jeruzalémské hradby jsou věcí a zájmem všech, kdo jimi v tom náhle cizím území potřebují obklopit svou existenci, kdo potřebují postavit je mezi sebe a zbytek světa, aby mohli přežít navzdory své náboženské odlišnosti. A tak se staví – najednou po celém obvodu města, rychle, efektivně. A to vyvolá, jak jinak, odpor.

Všude za zády stavitelů hradeb je nepřátelské území – jen ten Jeruzalém je skutečně jejich. Ze všech stran na ně může udeřit nepřítel, čerstvý domorodec, který si nepřizná, že je „naplavenina“, že skuteční domorodci (i když žili nějaký v cizině) jsou ti, kdo opravují hradby. Jakmile se i ty, čtenář ve

21. století, pustíš do opravy hradeb svého vztahu s Bohem, jakmile začneš stavět na důvěře Bohu, vždycky se najde dost sanbalatů a tóbijášů, schopných lecčeho. Liška, tehdy nábožensky vnímané zvíře, považované v tamějším regionu za součást podsvětí, uvozuje, ke komu Sanbalat s Tóbijášem skutečně patří – k těm, kdo odpor proti stavbě hradeb vedou ne proti navrátilcům, ale proti Bohu, místo Hada, za Hada a pro Hada.

Lid opravující hradby s tím musí počítat – a musí se připravit, musí snížit riziko, protože jde o hodně – hotová hradba znamená možnost náboženského přežití, nesplynutí s davem, nerozpuštění se v okolní populaci. A tak, i za tu cenu, že se oprava zbrzdí, jedni opravují a druzí hlídkují a všichni jsou připraveni bránit své město, svou existenci a dílo, které jim roste pod rukama.

Tehdy či dnes, pořád je to stejné – náboženská odlišnost, která rozlišuje mezi Bohem a Hadem, není trendy, moc se nenosí, na první pohled bije do očí. Žít s Bohem znamená nežít Hadovi – a to je tehdy i dnes zvnějšku vidět. Vztah s Bohem se vzápětí stává terčem útoků, protože pro Hada znamená ohrožení – že ztrácí vás, ještě neznámá, že kvůli vám dobrovolně ztratí další stoupence. Vztah s Bohem potřebuje hradby, které naše oči a uši otevrou z vnitřní strany vůči Bohu a z té vnější zavřou vůči Hadovi. Ty naše hradby nejsou z kamene, ale z rozhodnutí a nestojí v zemi, ale

v čase. A podléhají erozi – denně je dobré je projít, opravit, na exponovaných místech přistavět. Sanbalati a tóbijášové čekají na to, až přestaneme rozlišovat.

KNIHA NEHEMJÁŠ, KAPITOLA 5 (STARÝ ZÁKON)

Ačkoliv zvenčí viděno představují stavitelé hradeb jednotnou skupinu, v níž majetný i nemajetný staví vedle sebe, ve skutečnosti mnohé z nich společné ohrožení a společné dílo přivedlo jen k tomu, že jsou vedle sebe, ne k tomu, že jsou spolu. Rozdíly majetku a postavení nezmizely – a zatímco jedni si mohou dovolit investovat čas do oprav hradeb bez existenčního rizika, jiní se kvůli investovanému času zadlužují, protože jim ten čas zoufale chybí jinde – v existenčním zajištění. Majetkové přehrady nepadly, na hradbách nepracuje sjednocený lid, ale jednotlivé rodiny. Ta i ona rodina koná na hradbách velké dílo, ale kde jedna za to platí námahou a nepohodlím, ta druhá námahou, nepohodlím a vlastní budoucností. U které z nich je náboženství na správném místě, tedy nad ekonomikou?

Velké dílo obnovy nemůže být vykonáno na dluh, zaplaceno budoucností těch ekonomicky nejslabších. Nehemjáš rázně zjednává nápravu, mimo jiné i vlastním příkladem. Boží lid musí být „lid“, ne shluk vzájemně se

vymezujících individualit.

A čtenář se ve svém 21. století neubrání paralele pro církve. Paralele pro velká díla obnovy a budování, po kterých toužíme a na kterých se jako součást církve podílíme dnes, ve svých sborech, farnostech, společenstvích. Obnovujeme a budujeme spolu, či jen vedle sebe? Je v našich životech, postojích a přístupech náboženství nad ekonomikou, nebo ekonomika nad náboženstvím? Vzniká naše dílo na dluh, zapláceno budoucností nejslabších? Nenechme se splést proměnou společnosti, v níž se dnes většinou neživoří, v níž se i chudoba vesměs civilizovala. Čas a prostředky, které investuješ do obnovy a budování pomyslných hradeb svého společenství proti sanbalatům, tóbijášům, liškám a hadům, pro ty, kdo jsou uvnitř i pro ty, kdo jsou venku, dáváš možná z nadbytku, zatímco jiný vedle tebe z nedostatku. Co tobě nebude pouze přebývat, bude jemu třeba i chybět. Stojí za to otvírat oči, nepřehlížet různost existenčních situací, v nichž vedle sebe pracujeme – a být připraveni nabídnout pomocnou ruku, otevřít peněženku, vykonat dílo obnovy a budování nejen tam, kde se drolí kameny, ale i tam, kde tvůj spolustavitel bojuje o existenci. Jen tak mohou mít ty hradby smysl.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

283. O VRÁNÁCH, DO KTERÝCH SE KLOVE A RADOSTI POD ŠIRÁKEM (Neh 6-7 a Neh 8)

KNIHA NEHEMJÁŠ, KAPITOLY 6 a 7 (STARÝ ZÁKON)

Jak se dílo obnovy hradeb blíží ke konci, přináší s sebou blížící se příslib budoucího bezpečí a dlouhodobé udržitelnosti pozice judských navrátilců v zemi, kam se vrátili. To způsobuje rostoucí paniku těch okolo, kdo k navrátilcům nepatří a mají v zemi své zájmy a své bohy. Cítí se ohroženi – a provádějí jedno opatření za druhým, aby dílo obnovy hradeb a judského náboženství zastavili. Nemohou otevřeně vystoupit proti vůli perského krále, a tak se jejich úsilí nesoustředí na celek, ale na detail – ten detail, který je z jejich pohledu nejvýznamnější. Na Nehemjáše. Ten, kdo stojí v čele, kdo motivuje a organizuje, bývá tím, na kom se ostatní orientují, tehdy i dnes. Jeho odstraněním vzniká přechodná dezorientace, krátký chaos, příležitost k ovlivnění situace ve prospěch těch, kdo jsou připraveni, ať uvnitř, nebo venku. A tak Nehemjáš čelí ohrožení, úkladům, intrikám. Jedna nástraha stíhá druhou, a úklady přicházejí nejen zvenčí, ale i zevnitř, protože využít je třeba všechny možnosti

a každý, kdo stojí v čele má dost nepřátel i mezi vlastními. Jenže Nehemjáš všem intrikám odolá, včas je rozpozná, protože s Nehemjášem a za Nehemjášem stojí judský Bůh.

Když začneš obnovovat své hradby, hradby svého vztahu s Nehemjášovým Bohem, začneš se vymykat z toho, co je normální, myslet jinak, jednat jinak – a tvé dosavadní okolí to nutně vyhodnotí jako ohrožení, protože lidské společenství vyžaduje homogenitu, stádovitost, standardizovanost – a bílé vrány jsou v jeho očích mnohem větší vyvrhelové, než černé ovce (s těmi lze občas sympatizovat). Když se pustíš do obnovy hradeb svého vztahu s Bohem, je zcela samozřejmé, že začneš čelit útokům, úkladům, intrikám. A nejen zvenčí, ale i zevnitř: ve vlastní rodině, ve vlastním církevním společenství, v nejbližším okolí. A argumenty, které tě mají zviklat a vrátit zpět, budou rozumné. Ono budování vztahu s Nehemjášovým Bohem v Hadově světě však mění pojmy: čemu ostatní říkají realita a rozumnost, ono nazývá iluzí a bláznovstvím; co ostatní mají za iluzi a bláznovství, ono vidí jako realitu a rozumnost. A tak buď připraven dívat se jako Nehemjáš očima, které počítají s tvým Bohem a nechají si Jím seřizovat optiku a zaostřovat zrak. Svým Bohem si nech zpochybnit náhled na realitu a rozumnost, kterou máš před očima, kam ti ji staví tví nepřátelé a možná i přátelé a kterou čteš z kulís situací kolem tebe. Jen tak dostavíš hradby.

Sedmá kapitola knihy Nehemjáš, která následuje po šesté

kapitole plné úkladů, je pro dnešního čtenáře tak trochu odpočinková – jména v ní uvedená mu již nic neříkají. Dodnes z ní ovšem zaznívá důraz na prevenci – včasným rozlišením kdo je kdo, kdo je venku a kdo je uvnitř, kdo je s námi a kdo proti nám, si lze ušetřit budoucí problémy. Jen to tehdy měli možná snazší, než my dnes. Přesto bychom neměli rezignovat ani na otevřenost vůči všem, kdo přicházejí do otevřených bran našich církevních společenství, ani na rozlišování, s kým spolupracovat a koho pouze nechat, aby se (možná zatím) jen díval. Vždyť všem venku i všem uvnitř jde o hodně, zřejmě o všechno – a to klade důraz na zodpovědnost.

KNIHA NEHEMJÁŠ, KAPITOLA 8 (STARÝ ZÁKON)

Po dokončení díla následuje slavnost, náboženská oslava, sestávající ze čtení starozákonních svitků a společných modliteb. Neslaví se v chrámu, způsob této slavnostní bohoslužby pod širým nebem je spíše synagogální, podobá se dnešním bohoslužbám s kázáním, písněmi a modlitbami. Velké věci prožívané v posledních generacích (zajetí a návrat z něj) přinesly do náboženského života změny, z nichž dodnes čerpáme svou bohoslužebnou tradici. Třebaže chrám byl po návratu ze zajetí obnoven a obětní systém restartován,

shromažďování kolem Slova, písní a modliteb už vždy bude vedle chrámu a zvířecích obětí stát jako alternativa, byť zprvu hlavně jako „z nouze ctnost“, jako „popelka“.

Slyšení Zákona vede tehdejší posluchače, stavitele hradeb, k lítosti. Jde ovšem o slavnost k dokončení díla, k dokončení opravy. Minulé věci jsou zapomenuty, judský Bůh se projevil jako ochránce, který navrátilce neodmítl, nepřehlédl, nezavrhl, nýbrž přikryl, podpořil a přijal. Na místě je radost, ne pláč. A lidé to pochopili, radostná bohoslužba pokračuje slavností stánků, připomínkou někdejšího pobytu na poušti po slavném odchodu z Egypta. Navrátilci z Babylóna si připomínají první zajetí, které před staletími opustili, když se svým Bohem přemohli egyptské náboženství a mořem prošli z otroctví do svobody, která občas chutnala hořce. Bůh, kterému uvěřili, Bůh, který je s nimi ve znovuopevněném Jeruzalémě, je Bohem, který vyvádí a přivádí, který dává svobodu i přesto, že s ní často z jeho pohledu naložíme hořce.

I mne a tebe ten Ezdrášův a Nehemjášův Bůh vyvedl a přivedl a dal nám novou budoucnost. Utři si slzy, rozlité mléko minulých ztrát zpět do džbánu nesebereš – a tvůj Bůh ti naplnil džbán novým. Hradby stojí, život pokračuje, radostně se přimkni k Bohu, který ti znovu a znovu dává svobodu – i když jemu i tobě tvá svoboda občas přináší slzy, jizvy a bolest – přesto ti ji znovu a znovu dává s nadějí, že

svou svobodu využiješ k důvěře, ke spoléhání na Něj.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

284. O NÁVRATECH DOKUD A VZTAHU BEZ VITRÍNY (Neh 9-10 a Neh 11-13)

KNIHA NEHEMJÁŠ, KAPITOLY 9 a 10 (STARÝ ZÁKON)

Slavnost, svátek stánků, kterým končila předchozí kapitola, poskytl čas k přemýšlení, čas k usebrání. To je výhodou takových svátků – přinášejí volno od všední práce, darují čas a umožňují zvednout oči od holé existence ke skutečnému bytí – od „mám“ ke „jsem“. Dodnes dvakrát ročně (v období Vánoc a Velikonoc) a jednou týdně (v tzv. „dni odpočinku“) dostáváme darem čas k zastavení se, k usebrání, k rekapitulaci, k bilancování, k přemýšlení, kdo jsem, odkud a kam jdu, zda ve vztahu k Bohu skutečně „jsem“ (prožívám) nebo zda v něm jen „existuji“ (přežívám). Nehemjášovy současníky vedla slavnost stánků k bilancování, které hned po jejím skončení přineslo jako výsledek nové přimknutí se k judskému Bohu.

A tak v deváté kapitole čteme bilanční historii vztahu Hospodina s jeho lidem, od Abrahama až do tehdejší současnosti. Čteme o neustálém Božím volání do vztahu a neustálém lidském selhávání. Na každé selhání odpovídá Bůh

slitováním, záchranou z důsledků, do kterých lid svým selháním zabředl. A tato bilance, tento výsledek volného času využitého k usebrání a přemýšlení, vede lid kolem Nehemjáše k novému rozhodnutí, k obnovení smlouvy, kterou porušili. V desáté kapitole vyjadřují touhu dát věci do pořádku, znovu se přimknout k judskému Bohu: být důslední v rodinných svazcích, vrátit se k odpočinku v den, který Bůh k odpočinku vyhradil, začít znovu uplatňovat milosrdenství k bližním (každý sedmý rok budou exekutoři bez práce), vrátit se k odvodům desátého dílu příjmu na personální náklady bohoslužebného systému a k štědrosti v darech na jeho provoz. O tom všem je slavnostně sepsána a stvrzena smlouva – jednostranně, protože Bůh svou smlouvu s Abrahamem a jeho potomky nikdy neporušil, stále ji plní.

V životě se stává, že člověk tak dlouho jen „existuje“, až jej ten důraz na pouhou existenci odvede daleko od „bytí“, daleko od Boha. V životě se stává, že pod tlakem okolností a v zápase o existenci, v zápase o ekonomické přežití zpanikaříme, začneme se starat jen o sebe; s pohledem upřeným pod nohy jdeme „rovnou za nosem“, místo abychom se vydali směrem, z něhož nás volá Nehemjášův Bůh. Není podstatné, jak dlouho jsi šel podle svého a jak daleko jsi došel; podstatné je rozhodnout se pro návrat, pro změnu směru, pro „obnovu smlouvy“. Nehemjášův Bůh od tvého života nečeká trvalou dokonalost směru postupu a

dosahování standardizovaného výkonu. Nečeká od tebe vůbec žádný výkon – jen důvěru. A důvěra se vrací, jen nedůvěra utíká i poté, co si svůj útěk uvědomila. Nehemjášův Bůh od tebe neočekává, že neodejdeš – ví, jak těžké je „existovat“, „mít“ - a ještě těžší „být“ v Hadově světě. Toužebně si jen přeje, aby ses vrátil, abys nezůstal na útěku. Dokud žijeme, dokud dýcháme, vždycky máme příležitost k návratu. Neodkládej ji. Života i dechu máme jen omezeně, a já ani ty předem nevíme, kolik vlastně.

KNIHA NEHEMJÁŠ, KAPITOLY 11 - 13 (STARÝ ZÁKON)

Hradby jsou dokončeny, město bezpečně osídleno a stává se společenským i duchovním centrem přilehlé oblasti. Judští přesídlenci opět osidlují města a vytvářejí národní komunitu, byť již ne samostatný stát. Tato komunita je společenstvím ustaveným na náboženském základě, a tak tomu bylo i vždy v minulosti, byť navenek kdysi vystupovala jako stát. V seznamech, které čteme v 11. a první části 12. kapitoly si podle uvedených jmen má pozorný a zvědavý čtenář všimnout, že knihy Ezdráš a Nehemjáš, včetně tří závěrečných starozákonních knih Ageus, Zacharjáš a Malachiáš (budeme je číst později) patří tak nějak k sobě – že ten na etapy rozdělený návrat ze zajetí byl jeden proud s několika přítoky.

Závěrečná velká slavnost z 13. kapitoly završuje Nehemjášův „životní projekt“: opevnění Jeruzaléma, stabilizaci poměrů. Nehemjáš sám podniká cestu na perský královský dvůr a pak se vrací zpět. Při návratu nalézá to, co vybuodoval, rozklížené, rozvolněné, erodované tlakem zvenčí a nedůsledností zevnitř. Znovu se zasadí o reformu, nápravu, očistu, znovu věci narovná a vrátí do kolejí. Své poslání splnil, navrátilci mohou znovu říkat zemi, kam se vrátili: „doma“.

Nikdy nemáš vyhráno, odpracováno, hotovo. Žádná stabilizace není trvalá – vždyť žiješ v Hadově světě. Na tvůj vztah s Nehemjášovým Bohem, jakkoliv stabilizovaný, trvale tlačí a dotírá okolní atmosféra, syčivá, agresivně proerozní a prokorozní, narušuje to, cos vybuodoval, prohýbá i pevné nosníky a drolí sebelepší hradby. To opevnění, ten vztah s Bohem, který buduješ, potřebuješ neustále obnovovat, neustále znovu a znovu prožívat – nelze si jej dát do vitríny a jen leštit sklo, je třeba jím pořád, znovu a znovu žít, nahazovat novou maltu do odrolených míst, nahrazovat prohnuté traverzy rovnými a prověřovat, zda zeď, která se ti napohled stále zdá pevná, je stále ještě z kamene, a ne už z bláta. Život s Bohem se neopírá o jednu reformu, o diplom za sklem, ale o permanentní reformaci, o každodenně navazovaný a prožívaný vztah – jen tak přežije.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

285. O DIVADLE NA ZAČÁTKU A PRAGMATISMU S HANDICAPEM (Est 1-2 a Est 3)

KNIHA ESTER, KAPITOLY 1 a 2 (STARÝ ZÁKON)

Starozákonní kniha, kterou dnes společně otevíráme, kniha Ester, následuje po celé řadě historických starozákonních knih – tedy starozákonních knih, které pracovaly s historickými událostmi; zvěst těchto knih byla vpletena do osnovy skutečné historie, do dějin izraelského národa. S knihou Ester tomu bude jinak – je první z dvojice starozákonních knih (Ester, Jób), které se zařazení svých dějů do konkrétního historického pozadí vzpírají – jejich konkrétní dějinné kulisy nelze identifikovat jinak, než obecně, přibližně – jejich zvěst je totiž obecná, globální, nepotřebuje k pochopení a dokreslení reálnou historickou souvislost. Zvěstí knihy Ester není představovat a komentovat Boží jednání s Jeho lidem v historii Jím povolání národa, ale být ilustrací ke zvěsti o tom, že Bůh je přítomen v událostech našeho života, pracuje s nimi a pro nás, drží ruku nad těmi, kdo jsou Jeho – i kdyby všechno vypadalo na první i druhý pohled jinak.

První kapitola uvozuje scénu pro další vyprávění: přivádí čtenáře na dvůr historicky neidentifikovatelného perského krále, někdy během doby, kdy perští králové achaimenovské dynastie sídlí v Šúšanu, tedy v Súsách, městě ležícím východně od řeky Tigris, na území dnešního Íránu. Během velké královské hostiny chce opilý král svým opilým hostům prezentovat krásu své manželky královny, která takové vystoupení odmítne. Ještě na místě se nad nepřítomnou Vašti koná zbrklý a opilý soud, kde králův dvořan vystoupí s názorem, že pokud takové jednání nebude potrestáno, vezmou si z něj příklad ostatní ženy a muži, manželé ztratí před svými manželkami na vážnosti a vznikne nepříjemný genderový problém. Král se tedy zachová přísně, královna Vašti mizí ze scény a je vyhlášen konkurz na novou královnu – do králova harému začínají být shromažďovány krásné neprovdané dívky, panny, aby si z nich král vybral novou první dámu, novou královnu.

Tak se do králova harému v Šúšanu dostává i Šúšanka Ester, mladá židovka, sirotek, kterou vychovává Mordokaj, její příbuzný. Mordokaj je v příběhu jedinou historicky zdánlivě zařaditelnou postavou, je vypravěčem zasazen do historie svého rodu – podle tohoto zasazení by ovšem byl Mordokaj již v kmetském věku a výchova dcery jeho strýce by nebyla časově reálná. Čtenář se tedy musí smířit s tím, že do historie dění knihy Ester prostě nezasadí – a že je to zřejmě autorův

záměr. Mordokaj a Ester žijí v Šúšanu v Persii, nevracejí se do znovuobnoveného Judska. Své židovství nedávají na odiv, přijali perská jména – ale stále důvěřují Hospodinu, judskému Bohu. Tato židovka Ester je náhle součástí králova harému, kde se jí dostává péče a výchovy, přípravy na setkání s králem. Že je židovka, to si na Mordokajovu radu nechá pro sebe. A Ester se v harému stává oblíbenkyní eunucha Hegaje, správce tohoto zařízení. Její šance rostou. Když pak jde ke králi a má si určit svou odměnu, zachová se podle Hegajovy dobré rady. Esteřin příběh končí hollywoodským happyendem, stává se perskou královnou. Totiž – zdánlivě končí. Kniha je teprve v první pětině a Esteřin příběh stále na začátku – byly rozestavěny kulisy, připravena scéna, zvedla se opona. Ester je v harému, Mordokaj venku – a často dochází na nádvoří harému, aby získal od personálu přístup k novinkám, aby věděl, co se kolem jeho Ester děje. Postupně získá s královnou Ester spojení prostřednictvím vzkazů – a tímto komunikačním kanálem zabráni Mordokaj královražednému spiknutí, které náhodně odhalí. Kniha Ester ovšem nezná náhodu, zná jen judského Hospodina – a ten to divadlo na perském dvoře pro čtenáře připravil, protože autory Knihy, kterou se společně touláme, povolává Hospodin a látka jejich textů je utkána z Jeho jednání s člověkem, z Jeho zájmu o nás, z Jeho nepochopitelné láskyplné péče o ty, kdo Jej zapřeli a opustili, kdo na Něj

zapomněli, kdo Jej nepoznali, o mne, o tebe.

KNIHA ESTER, KAPITOLA 3 (STARÝ ZÁKON)

Po nějakém čase se dostává na výsluní královny přízně Haman, člověk pragmatický, člověk bez skrupulí, který umí jít za svým cílem a mít úspěch. Haman se stává druhým po králi a náleží mu proto orientální pocty – poklekání ostatních poddaných před Hamanovým majestátem. Poklekání je ovšem náboženský úkon, vyjadřování pocty, kterou Mordokaj jako ten, kdo patří judskému Hospodinu, prokazuje výhradně svému Bohu. A tak Mordokaj před Hamanem nepokleká, stojí – a tím vyčnívá. Kdo vyčnívá, bývá sražen, standardizován tím, že přijde o postavení nebo o hlavu. Vyčnívat je nebezpečné – v tehdejší Persii i dnes, na pracovišti, mezi přáteli i v kostele.

Jako důvod svého nepoklekání uvádí Mordokaj své náboženství. Orientálním bohům konkurence nevádí, jsou to bohové, kteří jsou používáni – ale Mordokajův Bůh je judský Hospodin, Bůh jediný, Bůh, kterého nelze použít, Bůh, který stojí o vztah, o důvěru, o celého člověka – a důvěra tomuto Bohu je ve starověkém náboženském světě (a ostatně i dnes, jen v jiných kulisách a aktualizovanými projevy) osvědčována náboženskou věrností. Důvod Mordokajova vyčnívání a

nepoklekání je v tom, že patří klidu, který vyčnívá a nepokleká, protože ten lid patří Hospodinu, který vyčnívá a před nímž jediným lze pokleknout. A zásadovost je vždy tím, co obviňuje ty, kdo nad zásady postavili účel a své zásady ohýbají a přitesávají podle něj. Takové pragmatické Hamany bez skrupulí, kteří umí jít za svým cílem a mít úspěch. Proto se Haman na vyčnívajícího Mordokaje a jeho vyčnívající lid zaměří – a když si pragmatický Haman, člověk bez skrupulí, který umí jít za svým cílem a mít úspěch (typický zástupce drtivé většiny úspěšných lidí dneška) něco vytkne za cíl, pracuje na tom usilovně, pilně, strategicky.

Ti vyčnívající Židé mají být v celé Persii 13. dne 12. měsíce vyvražděni, standardizováni tím, že budou zkráceni o hlavu, aby nevyčnívali. Jejich majetek má připadnout jejich vrahům. Hamanovo řešení bude rychlé, efektivní, komplexní. A Hamanův král to řešení stvrdí, podepíše, zaštití. Je rozhodnuto. Jenže kniha Ester nekončí třetí kapitolou, má jich ještě dalších sedm. Hamanovo rychlé, efektivní a komplexní řešení má totiž nečekanou Achillovu patu – nepočítá s judským Hospodinem. Ale o tom příště.

Nenech se ukolébat těmi starověkými kulisami. Nečteš tu jen starověký příběh, ilustraci dávno zapadanou časem. Mordokaje i Hamany potkáš i dnes na ulicích města či obce, ve které žiješ, i když se jmenují pěkně česky. Ti jedni vyčnívají a těm druhým to vadí, protože z lidí potřebují mít masu, ne

osobnosti, které prudí tím, že nejsou standardní, že působí jako písek v soukolí, brání hladkému chodu dobře namazaného hamanovského světa. Možná sám jsi takovým Mordokajem, člověkem, který jde proti proudu, protože směr mu udává jeho Bůh, ne lidmi instalované směrovky. Nepodivuj se nad tím, že proti proudu se jde obtížně, že se spíš prodíráš, než jdeš. Nepodivuj se nad tím, že to proti tobě hřímá z hamanovských zbraní, že jsi muž či žena na odstřel, člověk určený k likvidaci. Ti, které tvé vyčnívání rozpaluje do běla či jen popuzuje, mají ovšem ten starý hamanovský handicap – nepočítají s tvým Bohem, nepokládají Jej za živého protihráče. Ale o tom, jak už jsme řekli, až zase za týden.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

286. O DLANI NAD PRÁZDNOTOU A ŘÁDCÍCH, V NICHŽ SE ŽIJE (Est 4 a Est 5-7)

KNIHA ESTER, KAPITOLA 4 (STARÝ ZÁKON)

Židovská komunita v Šúšanu i v celé zemi se dozvídá o králově nařízení. Nemá smysl snažit se věc změnit – vždyť i dnešní čtenář zná úsloví o „médo-perském zákoně“, které se používá o tom, co je nezměnitelné. Co ve starověké Persii král rozhodne, to prostě platí, královo slovo je zákon – kdo by se odvážil požadovat jeho změnu? Reakcí na královo rozhodnutí tak není petice, ale nářek. Samozřejmě je možné utéct – ale masový exodus není myslitelný, systém by se s prchajícími rychle vypořádal a individuální odchod – kam? S čím? S patnácti kilogramy na osobu? Vždyť i to by bylo hodně. Ze zajištěné existence do nebezpečí smrti – ať od lidí, nebo hladem? A kolik rodin může opustit své domovy, aby to nezbudilo zásah státní moci? Jedna? Tři? Deset? Třicet? Vždyť jich jsou stovky, ne-li tisíce! A tak komunita propuká v nářek nad sebou a Mordokaj si uvědomuje, že mají v ruce nečekaný trumf – že judský Hospodin s celou situací počítal a předem učinil protipatření – z židovské dívky Hadassy učinil

perskou královnu Ester. A tak je královna zpravena o situaci a stojí před životním rozhodnutím.

Ester se brání. Vždyť královnou se stala namísto královny Vašti, která přišla o všechno jenom proto, že nevstoupila před krále, ač jím byla pozvána. Jak by mohla Ester intervenovat u monarchy, který si ji již celý měsíc nedal zavolat? Vždyť by tak ohrozila všechno, co tak nečekaně, zázračně získala, zahodila by celý ten až hollywoodský příběh židovské dívky, která se stala perskou královnou. Ester se brání, Ester váhá. A Mordokaj jí připomíná její judskou národnost – a jejího judského Boha. Za nás všechny tě Bůh postavil sem, Ester. A jsi jedna z nás – budeme sdílet společnou budoucnost. My s tebou život, nebo ty s námi smrt. A tehdy se Ester rozhoduje, že splní svůj životní úkol – vsadí vše, co má, celou svou existenci a existenci svého lidu na jednu kartu, na to, že judský Bůh je Bohem i na perském dvoře. Judskému Bohu celou věc odevzdá. Pak půjde ke králi – získat život pro sebe a všechny, nebo všechny životy ztratit – včetně svého.

Takovou „Esteřinu volbu“ může čtenář potkat i ve svém životě. Může – a zřejmě opakovaně bude – stát v situaci, která bude hrozit existenční ztrátou. Především čtenář, který důvěřuje Bohu, o němž v knize, kterou se společně touláme, čte. Esteřina volba je totiž volbou mezi spoléháním na sebe – své kombinace, své zajištění, svůj výkon a to, čeho jsem

dosáhl – a spoléháním na Esteřina Boha, to vše v situaci, kdy mohu své zajištění a to, co jsem dosáhl, ztratit. Esteřina volba znamená otevřít dlaň „vrabci v hrsti“, ať je hubený nebo tučný a spolehnout se zdánlivě na „holuba na střeše“, na to, co není v mé režii, na Boha, který mě láskyplně drží na dlani, kterou pod sebou nenahmatám, nad prostorem, z něhož mám závrať. Právě situace „Esteřiny volby“ jsou v našem životě situacemi, kterými rosteme a zrajeme, situacemi, v nichž může růst a zrát naše důvěra Esteřinu Bohu. Možná jsme se v těch, které už přišly, rozhodli špatně. Příběh královny Ester nás má povzbudit pro příště. Možná jsme takovou situaci ve svém životě ještě neidentifikovali. Příběh královny Ester nám má pro tyto situace otevřít oči. A možná takovou situaci právě prožíváme. Příběh královny Ester nám má ukázat neviditelnou Boží dlaň mezi námi a tou šílenou hloubkou prostoru bez naděje. Právě čtvrtá kapitola je vrcholem celé té krátké starozákonní knihy Ester. Předchozí kapitoly jí připravily scénu, následující kapitoly její zvěst dokreslí a podtrhnou.

KNIHA ESTER, KAPITOLY 5 - 7 (STARÝ ZÁKON)

Po třídní přípravě, po třech dnech strávených s judským Bohem se Ester odhodlává předstoupit před krále - získává

jeho přízeň, nekončí jako její předchůdkyně Vašti. Nejtěžší krok byl učiněn, teď se získaným prostorem jen co nejlépe naložit. Ester však přichází připravena, nejedná zbrkle. Když se člověk před takovým úkolem ptá judského Boha a prosí Jej o moudrost a vedení, obvykle se mu dostane podpory a přichází připraven. Neviditelný a nenahmatatelný judský Bůh rozehrává na Achašvérošově dvoře, na území těch, kdo Jej zdánlivě porazili, pohyb okolností, který povede k záchraně. Systém postupných pozvánek na hostinu má vytvořit časový prostor pro dění, které povede k výsledku a zúročí, promění Esteřino podstoupené riziko v důslednou záchranu. Esteřin Bůh totiž dělá věci důkladně.

A tak si Haman zase všimne Mordokaje. Všimne si ho proto, že Mordokaj stále vyčnívá, stále nevzdává Hamanovi poctu. Vyčnívat je nebezpečné – a tak je pro Mordokaje postaven kůl, orientální šibenice. Stavět šibenice těm, kdo vyčnívají proto, že judský Bůh je pro ně víc než kdejaký haman, je ovšem rovněž rizikový podnik. Ten zdánlivě poražený judský Bůh na perském dvoře vezme králi spánek a před oči mu postaví zápis o Mordokajových zásluhách. Nicnetušící Haman se zachová naprosto předvídatelně a čitelně – a Bůh opět, jako už vícekrát v minulosti, projevuje smysl pro humor. Haman vodí za uzdu koně, na kterém z nejvyšší královské pocty sedí Mordokaj. Hamanovi astrologové i Hamanova žena Hamana varují – to není

samosebou, pozor na judského Boha!

A při poslední hostině královny Ester, krále Achašvéroše a králova oblíbence Hamana přinese Ester na připravenou scénu zásadní sdělení, král pochopí - a Haman skončí na kůlu, který připravil pro Mordokaje. Esterin Bůh totiž dělá věci důkladně – a má smysl nejen pro humor, ale i pro ironii.

Mordokaj a Ester měli jistě své představy, jak věc provést, jak se domoci záchrany, jak nasypat písek do soukolí a vrazit klín pod neúprosně se zavírající dveře. Zastavili se ovšem, nechali režií událostí na svém Bohu, nevydali se cestou vlastních kombinací. Mohli si dovolit nebýt zbrklí. Ten, koho drží na dlani judský Bůh, nemá jednat zbrkle, lámat věci přes svoje koleno, zvedat před sebe svůj dřevěný meč a mávat s ním před hlavními všeho toho, co na nás v těžké chvíli ocelově míří. Vyplatí se zastavit se, odevzdat svou situaci Bohu, na jehož dlani stojím. Nechat jednat Jeho. Mluvit s Ním, abych pochopil, kde je moje role, co je můj úkol – a pak šel a udělal to, i kdyby v cestě stála zeď pochyb nebo panoptikum hrůz. Judský Bůh dnes ke svým lidem mluví hlavně v Knize, kterou se společně touláme. Čtenář má najednou pocit, že ta Kniha mluví k němu, do jeho života, do jeho situace, dnes, tady, tak daleko v čase i v prostoru od příběhů, o kterých se v ní píše. To judský Bůh dodnes pracuje s těmi řádky a dává čtenáři pochopit, kde je čtenářova role, k čemu je čtenář pozván a kdo jej zve.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

287. O STÍNU ZA RADOSTÍ A VZORU, KTERÝ JE PLONK (Est 8-10 a Jb 1-2)

KNIHA ESTER, KAPITOLY 8-10 (STARÝ ZÁKON)

Haman visí na kůlu, jeho majetek a postavení získává Mordokaj, nicméně hlavní problém přetrvává – připravený pogrom na perské židy nelze zastavit. Kde perský král rozhodne, nelze vzít královské slovo zpět. Královské slovo je nezměnitelný zákon. Jedinou cestou je vyslovení královského slova ve prospěch židů, které by jim umožnilo účinnou obranu, aniž by se pozvednutím zbraně stali vzbouřenci, státními nepřáteli. A tak jde Ester znovu ke králi a král povoluje židovskou domobranu, dává židovské populaci v Persii právo se v den pogromu ozbrojeně vzepřít těm, kdo je přijdou vyhladit. A tak stojí proti sobě dva královské edikty, dva zákony. Proti sobě tu stojí touha po židovském majetku a touha po uhájení života. Poteče krev. Ne kvůli židovské neústupnosti, ale kvůli nesmyslné perské legislativě, neumožňující revokaci chybného rozhodnutí – a kvůli touze po majetku druhých.

Následky jsou rozsáhlé a bolestivé, padlých je mnoho.

Perskému židovstvu jde ovšem o životy, ne o obohacení – a tak si majetek nepřátel nepřisvojují, ač to mají královským ediktem povoleno. Ani oni však nejsou imunní proti hamanovskému myšlení, proti opojení vlastním úspěchem, proti braní se vážně, proti svévoli místo spoléhání na judského Boha – a tak si vyžádají ještě jeden den, aby jejich pomsta (již ne záchrana, ta byla naplněna) byla důsledná. Je to zbytečný tah, vyvolaný stejnou pýchou, jaká Hamana přivedla na kůl, i když hezky nakaširovanou a nasvícenou vlastní ublížeností.

A události knihy Ester jsou důvodem k židovským svátkům púrím, nejradostnějším židovským svátkům, za nimiž ovšem moderní čtenář vždy vedle radosti (ze záchrany z rukou judského Boha a prostřednictvím královny Ester) na pozadí uvidí varovný stín pýchy, žádající další den vraždění tam, kde je již hotovo.

A poselství, které si z toho starého příběhu bez datování moderní čtenář odnáší do svých datovaných dnů, je dvojí: především to, že judský Bůh zachraňuje i v Persii a volí si k tomu nečekané nástroje - a co jde v Persii, je možné i v Praze, Horním Jelení či Ostravě. A také to, že hranice mezi křivdou a pýchou může být tenčí, než se na první pohled zdá – a ani ten nejhorlivější kladás proti pýše není dostatečně imunní a neměl by tedy sám sebe a svůj kladný výkon brát příliš vážně.

KNIHA JÓB, KAPITOLY 1 - 2 (STARÝ ZÁKON)

Kniha Jób je po knize Ester další historicky nezařaditelnou knihou – její děj nemůžeme zasadit do konkrétních historických souvislostí: Vůbec jí to neubírá na síle a významu zvěsti, kterou čtenáře zasahuje – spíše naopak. Téma knihy je nadčasové, odvěké i moderní – proč se dobrým lidem stávají v životě nedobré věci? Odkud vstupuje do našeho života utrpení, odkud vstupuje utrpení do života těch, kdo následují Abrahamova, Davidova a Jóbova Boha? Proč se život zauzlovává a komplikuje i těm, kdo žijí poctivě a tiše? A také – jakou náplast na naše rány obvykle přikládají naši přátelé? Je od nich možné očekávat pomoc při zpracování otázky „proč“? A pokud ne od nich – tak kde, od koho, z čeho?

Kniha Jób je výpovědí o realitě za kulisami, o nesmyslnosti zkoumat malby na kulisách, výpovědí o tom, jak to tady, kde žijeme, vlastně funguje. Výpovědí s několika vrstvami, výpovědí rozvíjenou ve zdánlivě bezcílných opakováních, výpovědí rozsáhlou, protože komplexní, byť ve výsledku jednoduchou, protože útěšnou – vždyť co má být útěšné, nemůže být složité. A Boží realita bývá jednoduchá, na rozdíl od Hadových kulis, které Had pečlivě maluje, aby nám realitu zamlžovaly, zkreslovaly a zneviditelňovaly, aniž si toho

všimneme - proto jsou tak komplikované.

Kniha Jób začíná podobně jako kniha Ester – vybudováním scény, představením aktérů. Hlavní hrdina dění na jevišti je Jób. Úspěšný muž, bohobojný, poctivý velkozemědělec s velkou rodinou. Muž, jemuž se daří, muž, jemuž jde život správně od ruky, muž vzor. To hlavní dění se ovšem neodehrává na jevišti, před kulisami, ale mimo jeviště, mimo kulisy. To hlavní dění se odehrává mezi Jóbovým Bohem a Jóbovým „žalobcem“, jak lze přeložit termín „satan“. Satan, ďábel, ten Had z příběhu Adama a Evy se Jóbovi věnuje, Jób mu není lhostejný, protože Jób není ochoten žít podle kulisy.

Všimni si: Jóbova zacílenost na realitu je předmětem sporu - není fér, aby se Jóbovi tak dařilo, tvrdí Had, ten satan, ten ďábel. Odpovídat na poctivost a důvěru ochranou – to satan Bohu vytýká, to vnímá jako křivdu, zneužití moci, nadřzování těm ve správném dresu. A protože žijeme své životy (stejně jako Jób a všichni lidé před námi a po nás, dokud historie neskončí) jako ti, o něž se hraje životní bitva mezi Bohem a satanem, protože Adam s Evou nás i sebe kdysi vrhli do hry (satan nás používá jako trumfy a Bůh za nás proti němu vsadil vlastní existenci), je důležité vyjasnit si, jak se věci mají, vyjasnit si, zda se hraje čistá hra, s rovnými kartami – ne kvůli Hadovi, ten ty své karty stejně značkuje a tahá z rukávu, ale kvůli všem, kdo stojí okolo a napjatě čekají na výsledek (vždyť výsledek té tolikatisícileté hry, v jejímž

banku jsme my, rozhodne o budoucnosti všeho).

A tak se Jób, ten poctivý a bohobojný velkozemědělec s velkou rodinou, muž vzor, ocitá v krizi. Satan koná svoji práci důkladně. Jób ráz na ráz přichází o majetek, o postavení, o děti. Jóbův život je satanem nevratně, ničivě zplundrován. A ten uzlíček nervů, ten Jób, se přesto zuby nehty drží reality, drží se svého Boha, navzdory tomu, že z kulis Jób čte, že to nemá smysl, co z toho, podívej se, jak jsi dopadl, žádný Bůh není a pokud je, pak mu jsi naprosto fuk, egal, šumák. A to držení se reality, ta důvěra Bohu v té nejtěžší situaci, stojí Jóba nakonec i zdraví, protože satan je pragmatik, satan je realista, i když obchoduje s iluzí.

A tak na konci druhé kapitoly sedí ten bývalý velkozemědělec, který míval velkou rodinu, ten kdysi muž vzor a nyní jen muž v popelu, pokrytý vředy, škrábe se hliněným střepem, žena mu spílá a obžalovává jeho Boha za všechno, co Jóbovi způsobil (kulisy mají vždycky po ruce mikrofon) a přátelé přicházejí, aby Jóbovi nabídli svůj soucit a své odpovědi na jeho otázky (protože těch mikrofonů leží v kulisách celá sada, made in „žalobce“, made in „satan“). A Jób, ten muž v popelu, se stále, zuby i nehty drží reality, drží své důvěry svému Bohu, kulisy nekulisy.

Vítej v knize Jób. Ve zvláštní starozákonní knize o muži Jóbovi, realitě za jevištěm, mikrofonech v kulisách a kulisách před očima, v knize o mně a o tobě, o nás, o lidech, kteří

(sami zcela plonk) leží v banku, o který se hraje, a ta hra je o všechno.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

288. O OBALENÉ NEODPOVĚDI A PASTI, KTERÁ SKLAPLA OBRÁCENĚ (Jb 3-5 a Jb 6-7)

KNIHA JÓB, KAPITOLY 3 - 5 (STARÝ ZÁKON)

Z různých způsobů, jak sledovat zvěst knihy Jób, zvolíme čtení po dílčích úsecích, které lze uchopit jako malé celky, uvnitř kterých probíhá vzájemný rozhovor Jóba s jeho přáteli a s jeho Bohem. Hned v úvodu třetí kapitoly se Jób vyznává ze své bolesti, ze své zmatenosti; je otřesený z životních ran, které jej náhle zasypaly, je dezorientovaný, jeho důvěra Bohu se otřásá v základech. Klade si tutéž monumentální otázku, kterou si v trápení a životních ranách klademe my. Otázku: „Proč?“ Otázku zdánlivě bez odpovědi. Jenže tady, v knize Jób, tady je to jiné – čtenář odpověď zná už od začátku, na rozdíl od Jóba a jeho přátel. Odpovědí na Jóbovo „proč?“ je dění popsané v prvních dvou kapitolách, dění za kulisami, mimo prostor dostupný lidskému tazateli. Jób na své „proč?“ odpověď neslyší – a tak se mu odpověď na ono „proč?“ pokoušejí dát jeho přátelé – každý po svém, každý jinak, každý s jinou představou o Jóbově a svém Bohu – a každý špatně, jak uvidíme.

První, kdo odpovídá na Jóbovo „proč?“ adresované Jóbovu Bohu, je Elífaz Témanský. Hovoří na základě životních zkušeností, za jeho konstrukcí odpovědi cítíme vážnost, solidnost, tradičnost – přesto je to odpověď „mimo mísu“, odpověď daná z neznalosti – z neznalosti Jóbova případu i z neznalosti Jóbova a svého Boha. Elífazova představa o Jóbovu a svém Bohu považuje vztah s Bohem za „něco za něco“, za „dáš – dostaneš“, za „má dáti – dal“. Co kdo zaseje, to sklídí, říká Elífaz. Utrpení je prý platbou za hřích – ale čtenář ví, že to tak není, že to tak v životě čteme jen z kulisy, a na kulisy maluje iluze. Hřích přece může sklízet úspěchy – s důvěra Bohu může rýt nosem hlínu a polykat slzy.

Elífaz se odvolává na své vidění, na své poznání – a to je pýcha a nesmysl, skutečná důvěra Bohu věří jinak – drží se Božích slibů, drží se zuby nehty velkého příběhu rozehrávaného na stránkách Knihy, kterou se tady společně touláme – příběhu Boha, který za život člověka, za život každého z nás dal život svého Syna – a v tom je naše naděje i záchrana, ať prožíváme radost či úzkost, ať nás život hladí či svírá, ať nás třeba i lisuje. Důvěra se nechytá každého stébla, důvěra se spoléhá – ne na svá vidění, ale na Jóbova Boha, o němž čte v Knize, kterou ten Jóbův Bůh vložil za sklo naší knihovny, protože ta Kniha je oknem za kulisy, oknem do reality – oknem do příběhu, v němž jde Bohu o nás a nám o život; oknem do příběhu, o který jediný se tady, na světě, ve

skutečnosti hraje.

Elífazův monolog má i své světlé chvílky, ovšem zasazené doprostřed celkového nepochopení, oč u Jóba i v životě a náboženství skutečně jde. Elífazova solidnost, zkušenost a vážnost je obalem pro neznalost – a tuto neznalost dobře prodává, protože solidním, zkušeným a vážným každý rád naslouchá – pokud ovšem zrovna nesedí uprostřed tragických ztrát v popelu, pokrytý vředy, jako Jób. Ptej se Boha – říká solidně, zkušeně a vážně Elífaz – jako by Jób ke svému Bohu právě nevolal, nekřičel, nevztahoval k Němu své náhle tak prázdné ruce a své náhle tak rozervané srdce. Té elífazovské atraktivně obalující solidnosti, zkušenosti a vážnosti totiž často chybí nejen adekvátní obsah pod obalem, ale i empatie.

KNIHA JÓB, KAPITOLY 6 - 7 (STARÝ ZÁKON)

Na Elífazovo poučení o tom, že vždycky je „něco za něco“, že Jóbovo utrpení je špatnou sklizní špatné setby, reaguje Jób odmítavě. Vyznává tíhu svého utrpení, vyčítá přátelům, že jeho situaci nepochopili, vyznává, že zaséval dobře a teď špatně, hrozně špatně sklízí, a že ta krutá sklizeň není fér, dezorientuje jej a uvádí do zmatku. Místo na své přátele se Jób obrací na svého Boha, vylévá mu své srdce – právě ta

nejistota, právě ta absence Boží odpovědi působí v Jóbovi paniku, zmatek, neví na čem je, neví jak na tom je se svým Bohem – a okolnosti ani Elífaz mu nezprostředkovávají realitu. I smrt z Božích rukou považuje Jób pro sebe za lepší situaci než tuto nejistotu, šířající pochybnost, zda o něm jeho Bůh ví, zda o něj jeho Bůh stojí. Původcem Jóbova utrpení musí přece být Jóbův Bůh, z nějakého Jóbovi nepochopitelného důvodu.

Čtenář ovšem z úvodních kapitol ví, jak se věci mají, jak věci vypadají v realitě, za kulisami, které svou strašlivě namalovanou stranou obklopují Jóba. Přičítat Bohu vinu za utrpení je produktem iluze, obsahem kulis – za utrpení je zodpovědný Had, ďábel, satan, ten žalobce, pomlouvač a lhář, který si zbaběle za své rukojmí bere Adama, Evu, Jóba, mne, tebe. Přičítat Bohu vinu za utrpení znamená hrát podle Hadových not, syčet Hadovu píseň, přičíst Bohu vinu za utrpení je promyšlený a připravený Hadův projekt, past na Adama a Evu a všechny jejich děti po nich, past na mne, past na tebe, abychom se chytili a stali se návnadou v obří Hadově pasti na Boha, pasti, která má Boha chytit za slovo a zaručit tím Hadovu beztrestnost, rozbít vesmír, vyšachovat ze hry jeho Tvůrce. Hadova obří past selhala ve chvíli, kdy Ježíš, který je Kristus, sestoupil mezi tu Hadovu návnadu a nechal se tou Hadovou návnadou přitlouct na dřevo a udělat tak diametrální rozdíl mezi návnadou a Hadem, obrátit ostří

Hadovy pasti proti Hadovi, zachránit nás, vysvobodit nás z ocelového trnu návnadní destičky a vrátit nám život vně pasti, život ve svobodě, život s Bohem.

Hadův životní projekt, Hadova obří past sklapla a Had je ten, kdo v ní uvízl. A tak nám to dává sežrat, než mu Bůh rozšlápne past a hračky a všechno. A Bůh zatím čeká na naše syny a dcery, vnuky a pravnuky, protože ať nám Had jakkoliv ublíží, je to jen pro „tady“ a pro „ted“, zbude po tom jen jizva, až pro nás Bůh přijde a obnoví, co Had zničil. Jób to neví, Jóbovi přátelé to nevědí, čtenáři to však text knihy Jób staví před oči. Nepřičítej Bohu své utrpení. Nedej na kulisy. Bůh čeká – a v tvém sebevětším utrpení drží pod tebou dlaň, kterou nevidíš - a přesto tam je.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

289. O JISTOTĚ, KTERÁ SPALUJE A MEČI ZE SKALPELU (Jb 8-10 a Jb 11-14)

KNIHA JÓB, KAPITOLY 8 - 10 (STARÝ ZÁKON)

Do rozhovoru prudce vstupuje druhý z Jóbových přátel, Bildad Šúchský. Jeho vidění Jóbova problému jako trestu za vinu a výzvy k pokání je totožné s tím, jak k Jóbovi hovořil Elífaz, Bildad však svou argumentaci opře o další pilíř – o tradici předků, o tradici (řekli bychom dnes) církve. Bildad s Jóbem nejedná v rukavičkách, nebere si servítky – tak je přesvědčen o Jóbově neznámém provinění, tak si je jist svou pravdou. Bildadovská jistota pravdou, založenou na tradici je jistotou, jejíž sestry ve středověku zapalovaly hranice, upalovaly a vypalovaly, ať už na té či oné přesvědčené straně. Bildad je prototypem o své pravdě přesvědčeného církevníka, který zná všechno, jen ne svého Boha. Osud svévolníků Bildad popíše věrně a jasně; skutečnost, že je k nim šmahem ochoten zařadit Jóba však svědčí o tom, že sám Boha nepoznal o mnoho více než ti, nad jejichž bezbožností právě zlomil hůl.

Obvinění, která na Jóba jeho přátelé poctivě vrší, jen

posilují Jóbovo přesvědčení, že je s ním z Boží strany zacházeno neadekvátně. I když argumenty svých přátel Jób verbálně odmítá, vnitřně je přijímá, jeho řeč z nich tryská. Ano, takhle Bůh jedná s těmi, kdo se provinili – ale já si nejsem ničeho vědom, není to fér – a Bůh má být fér, chtěl bych se před Ním obhájit. Jóbova upřímnost je podtržena Jóbovým utrpením, jeho volání je mnohem spíše bytostným přimykáním se k Bohu než odvracením se od Něj.

A tak i Jóbové 21. století potkávají své Bildady – a protože Bildadové jsou doma v církvi, ve sboru, v náboženském společenství, potkávají je právě tam. Jejich výtky se neposlouchají dobře a jejich argumentace je přesvědčivá. I novodobí Bildadové důkladně znají tradici, důkladně vědí, co a jak je třeba – jen se minuli a míjejí s realitou, protože nedostatečně poznali a znají svého Boha. Nábožensky vymalované kulisy nepřestávají být kulisami jen proto, že ukazují „svaté obrázky“. Kulisy jsou kulisy a realita je realita – a realita se nachází za kulisami, realitu odhaluje těm, kdo Jej znají, Jóbův Bůh. (zatímco kulisy, i ty náboženské, maluje Had). A tak sebejistí Bildadové uzdravující své okolí sami potřebují uzdravit – a těžce nemocní Jóbové nepotřebují pokárat, ale utěšit. Možná je tvá situace bližší Jóbovi, možná je bližší Bildadovi – rozhodně ale dnešní text mluví tak trochu ke mně i k tobě, do situace mé i do té tvé.

KNIHA JÓB, KAPITOLY 11 - 14 (STARÝ ZÁKON)

Jestliže Bildad Šúchský hovořil k Jóbovi tvrději než Elífaz Témanský, třetí mluvčí, Sófar Naamatský, si nebere servítky už vůbec. Je si jist svou věcí a Jóbovým případem, aniž potřebuje své argumenty opřít o svá „vidění“ jako Elífaz, nebo o církevní tradici jako Bildad. Sófar má jasno. Sófar je ve svých očích insider, člověk, který ví, o čem je život a o čem je náboženství, aniž si potřebuje svůj názor opírat a vypodkládat. Sófarů je v církvích rovněž dost, a zatímco Bildadů je tu více, tu méně podle důrazu, jaký klade církev na tradici, Sófarů se zdá být všude stejně, protože pořádný kus Sófara vězí v každém z nás. Ten Jóbův Sófar i dnešní Sófarové nezkoumají situaci svých jóbů, berou to šmahem, zostra, empatie je jim cizí, věci jsou jasné, každý jób je pro ně usvědčený hříšník, jehož jedinou záchranou je činit pokání ze své viny. Uvědomit si své „sófarství“, jeho krátkozrakost a mít touhu „nebýt jako Sófar“ je mojí i tvou potřebou.

Tři přátelé promluvili – a přátelské to příliš nebylo. Tři přátelé, vizionářský a zkušený Elífaz, tradici věrný Bildad a o své pravdě přesvědčený Sófar jsou zcela mimo mísu, pokud jde o důvody Jóbova neutěšeného stavu – ale v naprosté shodě za viníka celé věci označují právě Jóba. Čtenář ovšem ví své, nahlédl do reality v těch úvodních kapitolách – a tak

ví, že ty betonově jisté názory tří pilířů církve jsou střely mimo terč, které více zraňují, než léčí. Církev – žádná církev – nemá mnoho jiných pilířů než Elífazy, Bildady a Sófary – a tyto tři prototypy nejsou tak špatné, jak se nám jeví v těchto kapitolách. Mnohé z toho, co zde v jejich promluvách čteme, je solidní pravda – podstatou zakotvená v realitě, jenže situací oblečená do kulis. Pravda je skalpel, z něhož se snadno stane meč – a Elífazové, Bildadové a Sófarové potřebují „chodit“ se svým Bohem, aby nástroj pravdy používali citlivě a správně – potřebují s ním prožívat vztah, nechat si jím zavírat oči pro kulisy a otevírat je pro realitu – a tam, kde si nejsou jisti, raději čekat a ptát se, než zbrkle odpovídat a mávat mečem, o kterém si bláhově myslí, že je to skalpel.

A Jób po Sófarově proslovu svým přátelům odpovídá, Jób jim vrací jejich úder. Jako oni obvinili jeho, nyní on obviní je – a na rozdíl od nich má v tomto obviňování pravdu. Vytýká jim nedostatek empatie, neznalost situace. Ani Jób přitom nezná důvody, které byly za jeho sražením do prachu. Je si jistý tím, že on k tomu žádný důvod nedal – a je sympatické, obdivuhodné, jak stále hledá naději ve svém Bohu, jak mu stále, přese všechno, čím prochází, důvěřuje. Jóbovo volání k Bohu přechází od výšin víry k hloubkám beznaděje a zase zpět, je to dobrodružné čtení otázek vyvolaných nepochopitelným utrpením, otázek bez odpovědí a touhy po

odpovědích. Podobně volají všichni jóbové ve všech dobách, i ti dnešní – protože jako jsou tři přátelé prototypy postav, které potkáme v dnešních církvích, je Jób podobně prototypem každého, kdo je bez zjevné příčiny a navzdory své důvěře Bohu (a čtenář už ví, že možná právě pro ni) sevřen okolnostmi až k bezdeší.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

290. O NÁLEPCE NA HRDINOVI A KOŠILI V MLÝNKU NA MASO (Jb 15-17 a Jb 18-19)

KNIHA JÓB, KAPITOLY 15 - 17 (STARÝ ZÁKON)

Na Jóbův nesouhlas s názory přátel reaguje nejprve Elífaz velmi tvrdě a ostře. Jób podle něj nemá právo nesouhlasit s jejich názory, protože za jejich názory stojí šediny, věk, zkušenost; jejich názory jsou léty ověřené a zastávané starci. Druhé části Elífazovy (v pořadí druhé) řeči nelze nic vytknout, obecně vzato to platí, nejde však o případ Jóbův, v tom se Elífaz spolu se vši zkušeností svou i starců zásadním způsobem mýlí. Odkázat věkem mladšího či zkušeností nezkušenějšího partnera v diskuzi na zkušenosti a moudrost starších je často na místě a přínosné, nezřídka však jde o pohodlnou zkratku, únik k autoritě ve chvílích, kdy má ten mladší a nezkušenější diskuzní partner pravdu. Takovému odkázání ke zkušenosti a moudrosti starších a zkušenějších se dá máloco vytknout, bezpečně to otupuje protiargumenty, protože nesouhlasit znamená nechat si dát nálepku „pyšný“, „dosebezahleděný“ nebo „zaslepený“ – a tím mít pro ty ostatní nasazen náhubek, roubík, aby rozumné, byť „mladé či

málo zkušené“ argumenty neslyšeli. Jsou chvíle a situace, kdy je takový náhubek a roubík skutečně potřeba – a jsou i takové, kdy je to nebezpečné, kdy takové pohodlné otupení kritiky vede k nekritičnosti v tom, kde se (a třeba i církev) podstatně odchyľuje od toho, co je správné, s tichým souhlasem starších a zkušených.

Jóbova (v pořadí druhá) odpověď Elífazovi je rozhořčená. Vytýká Elífazovi i ostatním přátelům postoj, s nímž k němu, trpícímu, přistupují. Vytýká jim jejich výzvy k pokání, sděľuje, že z jejich úst očekával posilu a naději – a sám by se v opačné situaci k nim takto zachoval. Jób znovu demonstruje svou situaci, její bezvýchodnost, její dopady – a přesto se ani nyní nezříká svého Boha, naopak – Jób se k němu znovu utíká, navzdory kulisám své bolesti a zmaru hledí do reality – je si svým Bohem jist, uprostřed znejistující situace, uprostřed hrůzy. Tady, na zemi, nemá už Jób nic než holý život, stejně skomírající. Je ubit okolnostmi, nerozumí mu žena ani přátelé, je na pokraji smrti. Všechno, co má, všechno, co mu zbylo, je jeho Bůh – a na Něj se Jób bytostně spoléhá. Bůh se má za Jóba zaručit, Bůh je Jóbova naděje. Čtenář, na rozdíl od Jóba a jeho přátel, nahlédl ovšem v prvních dvou kapitolách za kulisy dění, do reality. Čtenář ví, že Bůh se za Jóba zaručil, že Bůh na Jóba vsadil, že Jóbova pevnost má obhájit Boží čest, že Jób je klíčovou postavou vysokého, nadzemského dění. A Jób stále drží pozici proti přesile okolností a přátel,

nevzdává svůj boj o Boha, stále se zuby nehty drží reality, i když jej iluze stahuje pod vodu.

KNIHA JÓB, KAPITOLY 18 - 19 (STARÝ ZÁKON)

Bildad Šúchský ve své druhé řeči vidí v Jóbovi už jen svévolníka. Jak se Jób může vůbec odvažovat nepřistoupit na jejich poctivé argumenty, nepřiznat svou situaci a nečinit pokání ze svých vin? A staví Jóbovi před oči, jak to se svévolníky ve skutečnosti je – a ono to tak se svévolníky skutečně ve skutečnosti je, jen to není v žádném případě Jóbův případ! A tak se na Jóba v Bildadově řeči sesype čirá hrůza: je svévolník, Boha nezná; o Jóba si nelze ani „opřít kolo“, tak je ztracený.

A Jób ve své odpovědi zachází dál, než kdykoliv dříve. Obviňuje přátele z pýchy, ale sám už se neobhazuje, nezaštiťuje se svou nevinou, nepřesvědčuje přátele o své čistotě – konstatuje svůj stav a upíná se ke svému Bohu, utíká se k němu před situací i před přáteli. Na všechna ta obvinění ze svévole, z viny, z hříchu a z pádu reaguje vyznáním své jistoty v Bohu, který žije, Jóba zná, jednou vzkřísí a obhájí. Tím, kdo má činit pokání, jsou Jóbovi přátelé, ne Jób, uzavírá Jób svou odpověď.

Tento text je vrcholem knihy Jób – ani utrpení Jóba

nezlomí, i v utrpení si je jist svým Bohem, ačkoliv jej přátelé přesvědčují o opaku, o tom, že se stal z vlastního rozhodnutí Božím nepřítelem a má činit pokání. Víra nepotřebuje kabát bezpečí, plášť úspěchu, boty zajištěnosti – víře stačí košile důvěry. Víra se netřese před vnějšími okolnostmi – to víra vnějšími okolnostmi otrásá. Víra je přesah, kotva v realitě, vztah takového významu, že tady, v těch pár desítkách let života na jevišti uprostřed kulis neexistuje propadliště dost hluboké na to, aby ji zabilo, neexistuje nástroj, který by ji utloukl v tom, kdo se vzepře, spolehne na Jóbova Boha stůj co stůj, buď jak buď, děj se co děj.

Nevede se ti dobře? Ryješ nosem v hlíně? Hroutí se ti svět? Nevíš kudy kam? Pohleď na Jóba. Neodkládej víru jen proto, že tě Hadovy kulisy oslepily, že tě život bolí, že tě drsná situace vhodila do mlýnku na maso. I kdyby ti kůži sedřeli, ač zbaven masa, uzříš Boha. Ty Ho uzříš, pro tebe tu bude. Jako tvůj Vykupitel, jako tvůj Obhájce. Nevíš nic o dění za kulisami, o tom, proč se zrovna tobě a zrovna teď dějí tak strašlivé, přetěžké věci. Všichni a všechno kolem tebe, možná i tví přátelé, tě přesvědčují o tom, že nemáš šanci, že jsi out, že jsi na konci. Možná ti vmetli před oči, že si za to můžeš sám. Možná jsi skutečně out, možná jsi skutečně na konci, možná si za to skutečně můžeš sám. Ale nevěř tomu, že nemáš šanci. Jóbův Bůh na tebe čeká s otevřenou náručí na druhé straně tvé těžké situace, i kdyby to měla být druhá strana

hrobu. Jen se spolehni. Jen důvěřuj. Jen věř – i kdyby ti všechno kolem tebe megafonem řvalo do uší, že to nemá smysl, že jsi prostě na lopatě, že si zlomíš vaz ve vývrtce průšvihů, že skončíš v hlíně. Nepotřebuješ vědět proč a jak a nač. Potřebuješ se spolehnout na svého Boha. Na to „proč a jak a nač“ bude dost času jednou, až Ho uvidíš tváří v tvář, tam na druhé straně hrobu. Nevzpírej nad hlavu přetěžké otázky. Zavaž ty otázky do uzlíčku spolehnutí. Je to cesta, jak v těžké situaci neztratit hlavu – a vyhrát všechno, i když už nemáš nic jiného, co bys vsadil proti, než své rozhodnutí spolehnout se na Jóbův Boha. To rozhodnutí ob stojí proti jakékoliv protisázce, proti čemukoliv, co je v banku. O to rozhodnutí se tu totiž hraje. O to rozhodnutí v životě jde. Proto žiješ. Pohleď na Jóba.

Těším se na vás příště!

Váš Trabant

291. O VOZE, KOZE, CÍLI A ÚČETNICTVÍ NAPADRŤ (Jb 20-21 a Jb 22-24)

KNIHA JÓB, KAPITOLY 20 - 21 (STARÝ ZÁKON)

Na Jóbovo vyznání reaguje třetí přítel – Sófar. Jeho reakce je tatáž, s jakou se dnešní Jóbové – a nejen oni – často setkávají ve svém církevním okolí. Zatímco jeden vyznává, druhý mentoruje a toho prvního neposlouchá – vidí jen potřebu jej poučit, ne potřebu pochopit jeho situaci a pomoci mu ji přijmout, nést. Jobova výpověď, volaná navzdory utrpení, které jej svírá, nebyla s to proniknout krustu sebespokojenosti jeho přátel, a tak Sófar, který na tuto výpověď reaguje, pokračuje ve svém dřívějším výkladu o svévolnících, mezi které nepřestává zahrnovat Jóba, aniž by si uvědomil, že sám má nohy z hlíny a vlastní spravedlnost nedostatečnou jako všichni ostatní, jako Jób, jako já, jako ty. Sófarova výpověď o svévolnících je opět pravdivá, nic jí nelze vytknout – jen se v tomto kontextu netýká Jóba, daleko víc by měla hovořit právě k mluvčímu, Sófarovi. Vytýkáme-li, měli bychom se nejprve ptát, jestli výtky zabodávané do situace toho, jemuž vytýkáme, nemohou být stejně dobře